

Yazışma Adresi
Correspondence Address

Ebru KARAZEYBEK
Akdeniz Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD.
Antalya, Türkiye
ekarazeybek@akdeniz.edu.tr

Bu makalede yapılacak atıf
Cite this article as

Karazeybek E, Akcan A, Arıkan F,
Sarvan S, Yıldırım N, Bademli K,
Boz İ, İşler Dalgıç A
Hemşirelik Öğrencileri Tarafından
İntern Eğitim Programının
Değerlendirilmesi: Tanımlayıcı
Bir Çalışma
Akd Hemşirelik D 2022;1(1):1-8

 Ebru KARAZEYBEK
Akdeniz Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi
Cerrahi Hastalıkları
Hemşireliği AD.
Antalya, Türkiye

 Arzu AKCAN
Akdeniz Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi
Halk Sağlığı Hemşireliği AD.
Antalya, Türkiye

 Fatma ARIKAN
Akdeniz Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi
İç Hastalıkları Hemşireliği AD
Antalya, Türkiye

 Süreyya SARVAN
Akdeniz Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği AD. Antalya, Türkiye

 Nezaket YILDIRIM
Akdeniz Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi
Hemşirelikte Yönetim AD.
Antalya, Türkiye

Geliş tarihi / Received : Mart 8, 2022
Kabul tarihi / Accepted : Mart 30, 2022

Hemşirelik Öğrencileri Tarafından İntern Eğitim Programının Değerlendirilmesi: Tanımlayıcı Bir Çalışma

Evaluation of Intern Training Program By Nursing Students: A Descriptive Study

ÖZET

Amaç

Bu çalışmanın amacı, hemşirelik intern uygulaması dersi kapsamında öğrenci hemşirelerin öz-bildirimi ile intern uygulama programının yeterliğini değerlendirmektir.

Yöntem

Araştırmanın örneklemini Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi dördüncü sınıfta öğrenim gören 232 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri "Birey Tanıtım Formu" ve "Nightingale Intern Programı Değerlendirme Ölçeği" ile Nisan-Mayıs 2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmada tanımlayıcı istatistikler ve iki kategorili değişkenler arasındaki karşılaştırmalarda student-t testi kullanılmıştır. Çalışmada etik kurul onayı, kurum izin yazısı ve katılımcılardan aydınlatılmış onam alınmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin yaş ortalaması 22 ± 0.82 olup, %72'sinin kadın olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %81.5'i intern uygulama dersinin bir eğitim öğretim yılı boyunca dört gün olarak devam etmesini ve %66.8'i de klinik alanlar arasında rotasyon yapılmasını önermişlerdir. Öğrencilerin Nightingale Intern Programı Değerlendirme Ölçeği toplam puan ortalaması 4.02 ± 0.83 (min=1-max=5) olarak bulunmuştur. Ölçeğin en yüksek puan ortalaması ise 4.20 ± 0.80 ile "hasta ve yakınları ile iletişim" alt boyutu olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin en düşük puan ortalamasına sahip alt boyutunun 3.69 ± 0.85 ile "uygulama alanı özelliği" alt boyutu olduğu saptanmıştır.

Sonuç

Araştırma sonucunda öğrencilerin genel olarak intern uygulama programından memnun oldukları ve programı yeterli buldukları saptanmıştır. İntern uygulamasının en

çok hasta ve yakınları ile iletişimi geliştirdiği, uygulama alanı özelliklerinin ise en olumsuz bulunan alan olduğu saptanmıştır. Bu çalışma sonucunda hemşirelik intern eğitim programlarında uygulama alanının nitelikli olmasının önemi ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Hemşirelik Öğrencileri, Hemşirelik Eğitimi, Intern Eğitim Programı, Program Değerlendirme

ABSTRACT

Aim

The aim of this study is to evaluate the adequacy of the intern practice program with the self-report of nurse students within the scope of the nursing intern practice course.

Method

The sample of the study consisted of 232 students studying in the fourth grade of Akdeniz University Nursing Faculty. The data were collected between April-May 2017 with the "Individual Introduction Form" and "Nightingale Intern Program Evaluation Scale". Student-t test was used in the comparison between descriptive statistics and two-category variables in the study. Ethics committee approval, institutional permission letter, and informed consent from the participants were obtained in this study.

Results

The mean age of the students was 22 ± 0.82 , and 72% of them were female. 81.5% of the students suggested that the intern practice course should continue for four days during an academic semester and 66.8% of them recommended rotation between clinical areas. The students' Nightingale Intern Program Evaluation Scale total score was found to be 4.02 ± 0.83 (min=1-max=5). The highest score of the scale was determined as "communication with patients and their relatives" sub-dimension with 4.20 ± 0.80 . It was determined that the lowest score of the scale was 3.69 ± 0.85 in the "application area feature" sub-dimension.

Conclusion

As a result of this study, students were generally satisfied with the intern application program and they found the program sufficient. Also, it was determined that the intern practice most improved the communication with the patients and their relatives, and the features of clinical areas were found to be the most negative. The importance of the quality of the clinical area in nursing intern training programs has been revealed.

Keywords

Nursing Students, Nursing Training, Intern Training Program, Program Evaluation

Alanla ilgili bileşenler

•Çalışmalarda hemşirelik öğrencileri tarafından hemşirelikte intern uygulama programlarının mesleki gelişimleri açısından yararlı olduğu, genel bir görüş olarak belirtilmektedir.

Makalenin alana katkısı

•Çalışmada hemşirelik intern uygulama programı, geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı ile değerlendirilmiş ve hangi alanlarda eksikliklerin olduğu objektif olarak tespit edilebilmiştir. Çalışmada uygulama alanı özelliklerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Böylelikle Fakülte olarak uygulama alanları özelliklerinin geliştirilmesine yönelik düzenlemeler yapılmasına imkan sağlamıştır.

GİRİŞ

Hemşirelik eğitiminin temel amacı, öğrencinin etik, sosyo-kültürel ve bireysel gelişimini sağlayarak, hemşirelik rol ve işlevlerini etkin biçimde yerine getiren meslek üyeleri yetiştirmektir (1-5). Hemşirelik eğitimi, kuramsal ve uygulamalı öğrenme yaşantıları gerektiren, kuramsal bilgiyi uygulamaya entegre etmeyi esas alan zorlu bir süreçtir. Hemşirelik öğrencileri, sınıfta öğrenilen kuramsal bilgileri, klinik ortamda uygulamaya entegre ederek hemşirelik için gerekli bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazanmaktadırlar (6, 7). Klinik ortam, hemşirelik öğrencilerine "gerçek" ortamda "gerçek" sorunlarla "gerçek" hastalarla çalışma fırsatı sunmaktadır. Bu nedenle klinik uygulama, hemşirelik eğitiminin temel gerekliliği ve odağı olmaktadır (8, 9). Hemşirelik eğitiminin temeli olan klinik uygulamanın amacı, öğrencinin kuramsal bilgi ile gerçek hemşirelik uygulamaları arasında köprü oluşturarak profesyonelliğe geçiş yapmasını sağlamaktır (2, 4, 10, 11).

Günümüzde sağlık bakım gereksinimlerinin karmaşık ve çok bileşenli yapı göstermesi, teknolojinin gelişimi ve bunun sağlık bakım sisteminde kullanımı, hemşirelik profesyonellerinin teknik becerilerinin yanı sıra etkili ve doğru karar verme, eleştirel düşünme gibi becerilere duyulan gereksinimi artırmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinde bu becerilerin geliştirilmesi beceri laboratuvarlarının yanı sıra gerçek uygulama ortamlarında mümkün olmaktadır (4). Hemşirelik eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalarda klinik eğitimin önemi sıklıkla belirtilmektedir (4, 7-9).

Hemşirelik lisans programları, teorik ve klinik uygulamalardan oluşmaktadır ve öğrencilere hemşirelik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları kazandırmayı amaçlamaktadır. Öğrencilerde hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve değerler sisteminin geliştirilmesi amacı ile

klirik uygulamalarda farklı programlar kullanılmaktadır. Bu programlardan biri de dört yıl devam eden öğrenim sürecinin son yılı içinde uygulanan intern uygulama programıdır (12, 13). Hemşirelikte intern uygulama dersinin amacı, mezuniyet öncesi tüm bilişsel, duyuşsal ve davranışsal becerilerde yetkinlik kazanma, temel hemşirelik becerilerini uygulama, öğrencinin klinik karar verme, iletişim, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirme, sağlık ekibi üyeleriyle iş birliği yapma, mesleki etik, ilke ve değerlere uyma ve mesleki uygulamaları ilgili mevzuata uygun olarak yürütmektir (14). İtern uygulama programları öğrencilerin, gerçek çalışma ortamında karşılaşabileceği sorunları daha iyi yönetmelerine olanak sağlayan programlar olarak değerlendirilmektedir. İtern uygulaması programının değerlendirildiği çalışmalarda da, programın öğrencilerin bireysel ve mesleki gelişimine katkı sağladığı, öğrencileri profesyonel role hazırladığı, mesleki yeterliği artırdığı, kuramsal bilgiyi ve klinik uygulamayı bütünleştirdiği vurgulanmaktadır (3, 6).

Bologna Süreci ve Yükseköğretim Yeterlik Çerçevesi ile Hemşirelik Fakültelerinde Akreditasyon çalışmalarının etkisi ile yeterliğe dayalı eğitim yaklaşımlarının benimsenmesi, Türkiye'deki üniversitelerin hemşirelik programlarında intern uygulaması yaygınlaşmıştır (4). Klinik eğitimin niteliğini ve niceliğini etkileyen faktörleri anlamak, ilgili problemleri çözmeye yardımcı olmaktadır (15). İtern programlarının geliştirilebilmesi için, öğrencilerin intern uygulama dersi kapsamında klinik uygulamaya ilişkin değerlendirmelerinin saptanarak, klinik uygulamada yaşadıkları sınırlılıkları ve güçlükleri ortaya çıkarmak hemşire eğitimcileri için önem taşımaktadır. İtern programı çerçevesinde klinik uygulama yeterliklerini, öğrenci hemşirelerin öz-bildirimine dayalı olarak değerlendirmek üzere, hemşireliğe özgü geliştirilen geçerli ve güvenilir bir ölçek kullanılması araştırmanın gücü açısından önemlidir. Ülkemiz için geçerli ve güvenilir bir araç kullanılarak yapılan bu araştırma sonuçları doğrultusunda intern uygulama dersinin amaçları, hedefleri ve klinik uygulama alanları ile ilgili düzeltici eylemlerde bulunulacak ve hemşirelik eğitim-öğretimine katkı sağlanacaktır. Bu çalışmanın amacı, hemşirelik intern uygulaması dersi kapsamında öğrenci hemşirelerin öz-bildirimi ile intern uygulama programının yeterliğini değerlendirmektir.

Araştırma Sorusu : 1. Hemşirelik öğrencilerinin intern uygulama dersine ilişkin görüşleri nedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Türü: Tanımlayıcı araştırma

Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Araştırma bir üniversitenin hemşirelik fakültesinde Nisan-Mayıs 2017 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Hemşirelik İtern Uygulaması Dersi: Araştırmanın

yürütüldüğü Hemşirelik Fakültesi'nin müfredat eğitim programında dördüncü yıl, sekizinci yarıyılında ve 32 kredilik (1 saat teorik ve 31 saat uygulama) bir ders olarak yer almaktadır. Ders kapsamında; İç Hastalıkları Hemşireliği, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Halk Sağlığı Hemşireliği, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ile Hemşirelikte Yönetim alanlarında klinik uygulamaya çıkılmaktadır. Öğrenciler ilgi duydukları alana göre ders kapsamında klinik uygulama alanına kendileri karar vermektedirler. Örneğin İç Hastalıkları Hemşireliği alanını seçen bir öğrenci bir dönem boyunca iç hastalıkları kliniklerinde intern uygulamasını gerçekleştirmektedir. Diğer hemşirelik anabilim dalları ile ilgili kliniklere rotasyon olmamaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi dördüncü sınıfta öğrenim gören ve hemşirelik intern uygulaması dersini alan öğrenciler (n=243) oluşturmuştur. Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş, çalışmaya katılmayı kabul eden ve anketin uygulandığı günlerde derse devam eden 232 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmuştur (araştırmaya katılım oranı: %95.5). Onbir öğrenci çalışmaya katılmayı kabul etmediği ve anketin uygulandığı günlerde derste bulunmadığı için örneklem dışı bırakılmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Uygulanması

Birey Tanıtım Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan form öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, intern uygulaması dersinin kaç dönem ve kaç gün olması, rotasyon olmasını isteyip istemedikleri gibi bilgileri içeren dört sorudan oluşmaktadır.

Nightingale İtern Programı Değerlendirme Ölçeği (N-İPDÖ): Hotun Şahin ve ark. (2016) tarafından geliştirilmiştir (4). N-İPDÖ, klinik uygulama yeterliliğini öğrenci hemşirelerin öz-bildirimine dayalı olarak değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek, altı alt boyut ve 39 maddeden oluşan beşli likert (1-kesinlikle katılmıyorum, 5-kesinlikle katılıyorum) ile değerlendirilmektedir. Alt boyutları kişisel gelişim (9 madde), mesleki gelişim (11 madde), rehberlik/danışmanlık (5 madde), programın genel özellikleri (7 madde), uygulama alanının özellikleri (4 madde), hasta ve yakınları ile iletişimdir (3 madde). Ortalama puan 1'e yaklaştığında olumsuz; 5'e yaklaştıkça olumlu görüş belirtmektedir. Hotun Şahin ve arkadaşlarının çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.95 (4), bu çalışmada ise Cronbach Alpha değeri 0.97 bulunmuştur.

Araştırmanın Uygulanması

Veri toplama sürecinde araştırmanın önemi ve araştırmadan beklenen yarar öğrencilere anlatılmış, yazılı ve sözel aydınlatılmış onamları alınmış, araştırmaya

katılmayı kabul eden gönüllü öğrenciler tarafından formlar bireysel olarak doldurulmuştur. Veri toplama formları öğrencilere intern uygulaması dersi uygulamasının bitiminde araştırmacılar tarafından yüz yüze uygulanmıştır. Veri toplama formlarının doldurulması yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizleri için SPSS (Statistical Package for Social Science) for Windows 23.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın verileri sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma tanımlayıcı istatistikleri ve iki kategorili değişkenler arasındaki karşılaştırmalarda Student-t testi kullanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk testi ile değerlendirilmiştir. Tip I hata için istatistiksel anlamlılık %5 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmaya başlamadan önce Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu (2017/224) ve Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı'ndan yazılı kurum izni (31740459-100-E.42739) alınmıştır. Ölçek kullanımı için yazarlardan izin alınmıştır. Veri toplama sürecinde araştırmanın önemi ve araştırmadan beklenen yarar öğrencilere anlatılmış, yazılı ve sözel aydınlatılmış onamları alınmıştır. Araştırma sırasında bireylerin tıbbi ve kişisel verilerinin korunması açısından "Helsinki Deklarasyonu İlkeleri"ne uyulmuş ve her bireyin kendine özgü bütünlüğü içinde eşsiz olduğu düşüncesi ile "insan onuruna saygı" ilkesi göz önünde bulundurularak yapılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın birinci sınırlılığı tek bir merkezde yürütülmüş olmasıdır. İkinci sınırlılığı ise verilerin katılımcıların öz- bildirimine dayanmasıdır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22 ± 0.82 olup, %72'sinin kadın olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%81.5) intern uygulama dersinin bir eğitim öğretim yılı boyunca dört gün olarak devam etmesini ve %66.8'i de klinik alanlar arasında rotasyon yapılmasını önermişlerdir (Tablo 1).

Tablo 1: İtern Uygulama Dersini alan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ve intern uygulaması dersine ilişkin görüşleri (n=232)

Özellikler	X±SS	
Yaş	22 ± 0.82	
Cinsiyet	N	%
Kadın	167	72
Erkek	65	28
İtern uygulama dersi kaç dönemde kaç gün olmalı?		
Bir dönem ve haftada 4 gün	189	81.5
İki dönem ve haftada 2 gün	39	16.1
Cevap yok	4	1.7
Rotasyon olmalı mı?		
Evet	155	66.8
Hayır	74	31.9
Cevap yok	3	1.3

Öğrencilerin N-İPDÖ toplam puan ortalaması 4.02 ± 0.83 (min=1-max=5) olarak bulunmuştur. Ölçeğin en yüksek puan ortalamasının 4.20 ± 0.80 ile hasta ve yakınları ile iletişim alt boyutu olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin en düşük puan ortalamasına sahip alt boyutunun ise 3.69 ± 0.85 olmak üzere uygulama alanı özelliği alt boyutu olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. İtern Uygulama Dersini alan öğrencilerin N-İPDÖ ve alt boyutlarının puan ortalamaları (n=232)

N-İPDÖ ve Alt boyutları	X	SS
N-İPDÖ Toplam	4.02	0.83
Hasta ve yakınları ile iletişim	4.20	0.80
Mesleki gelişim	4.04	0.82
Kişisel gelişim	4.03	0.79
Rehberlik/danışmanlık	4.00	0.91
Programın genel özellikleri	3.94	0.82
Uygulama alanının özellikleri	3.69	0.85

N-İPDÖ: Nightingale İtern Programı Değerlendirme Ölçeği

İtern uygulama dersi alan öğrencilerin cinsiyetlerine göre N-İPDÖ toplam ve alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. İtern Uygulama Dersini alan öğrencilerin cinsiyete göre N-İPDÖ alt boyut ve toplam puan ortalamaları (n=232)

Alt boyut	Cinsiyet	n	X	SS.	t	p
Mesleki gelişim	Kadın	167	4.08	.80	.943	.347
	Erkek	65	3.96	.88		
Kişisel gelişim	Kadın	167	4.07	.79	1.11	.266
	Erkek	65	3.94	.81	5	
Rehberlik/danışmanlık	Kadın	167	3.99	.90	-1.51	.880
	Erkek	65	4.01	.92		
Programın genel özellikleri	Kadın	167	3.99	.82	1.45	.146
	Erkek	65	3.81	.82	8	
Uygulama alanının özellikleri	Kadın	167	3.71	.83	.488	.626
	Erkek	65	3.65	.91		
Hasta ve yakınları ile iletişim	Kadın	167	4.23	.82	.822	.412
	Erkek	65	4.13	.81		
Toplam	Kadın	167	3.93	.71	.983	.326
	Erkek	65	3.83	.73		.347

N-İPDÖ: Nightingale İtern Programı Değerlendirme Ölçeği

TARTIŞMA

İtern uygulama programının yeterliliğini değerlendirmek üzere, bu araştırma %95.5 katılım oranı ve 232 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. İtern uygulama dersi alan öğrencilerin N-İPDÖ toplam puan ortalaması 4.02 ± 0.83 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek maksimum puan ortalaması beşir ve puan arttıkça öğrencilerin intern uygulaması yeterliliğine ilişkin olumlu değerlendirmelerde bulunduğu bilinmektedir. Bu araştırmaya katılan öğrencilerin genel olarak intern uygulama programından memnun oldukları ve programı yeterli buldukları, intern uygulama programının öğrencilerin bireysel ve mesleki gelişimleri açısından etkili olduğu söylenebilir. Ulusal literatürde öğrencilerin intern uyu-

lamasına ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla yapılan çalışmaların genelinde intern uygulama programının yararlı ve memnuniyet verici olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin intern uygulama programına ilişkin görüşlerinin araştırmacılar tarafından geliştirilen soru formları ile elde edildiği belirlenmiştir (6, 11). Klinik öğrenme ortamının öğrenciler tarafından etkinliğini değerlendiren uluslararası çalışmalarda geçerli ve güvenilir ölçüm araçları kullanıldığı bilirse de bu çalışmaların intern uygulaması benzeri bir programı değerlendirmeye yönelik olmadığı saptanmıştır (16, 17). Mevcut çalışmanın özgünlüğü intern programının değerlendirmesinin geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı (N-İPDÖ) ile gerçekleştirilmiş olmasıdır.

Çalışmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğu intern uygulama dersinin bir yarı yıl (14 ya da 15 hafta) ve haftada dört gün olarak uygulanmasının uygun olduğunu belirtmişlerdir. İtern öğrencilere, hemşireler ve ebeler intern programına yönelik önerileri sorulduğunda katılımcılar 14 haftalık intern uygulama süresinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir (18). İternlik programı ile ilgili hemşireler üzerinde yapılan bir araştırmada da, hemşirelerin çoğunluğu 14 haftalık intern uygulama süresinin daha uzun olması gerektiğini belirtmişlerdir (19). Yine hemşirelerle yapılan bir araştırmada intern öğrencilerle sorun yaşayan hemşirelerin çözüm önerileri arasında, öğrencilerin uygulama süresinin uzatılması (%85.5) gelmektedir (5). İtern uygulamalarında, öğrencilerin daha uzun süre klinik uygulama yapabilme olanağı bulmaları, mesleğe uyumlarını kolaylaştırmakta ve kuruma olan bağlılıklarını artırmaktadır (5, 20).

Ayrıca çalışmamızda öğrenciler intern uygulamasının klinik alanlar arası rotasyon ile uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Araştırmanın yapıldığı fakültede intern uygulaması tek alanda (örneğin; dahili klinikler) gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerin tek bir alanda uygulama yapılmasına ilişkin geri bildirimleri, mesleki beceri kazanmaları için yeterli olmadığı yönündeydi. Başka bir araştırmada da intern hemşirelerin %22'sinin bölümler arası rotasyon yapılmasını önerdiği bildirilmiştir (12). Öğrencilerin intern uygulamasında farklı kliniklere rotasyon olması görüşü öğrencilerin mezuniyet sonrası hemşire ünvanı ile farklı kliniklerde çalışabilecekleri düşünüldüğünde doğru bir yaklaşımdır. Çünkü lisans mezunu hemşire uzman hemşire değildir ve mezuniyet sonrası çok farklı kliniklerde çalışma ihtimali vardır. Her öğrenci mezuniyet sonrası intern uygulaması yaptığı alanda çalışamayacağına göre, intern uygulaması sırasında farklı kliniklerde çalışarak kliniklere özgü bilgi ve deneyim elde etmeleri mesleğe hazırlık açısından doğru bir yaklaşım olacaktır. Fakültemizde intern eğitiminde öğrenciler uygulama yapmak istedikleri klinik tercihlerini kendileri yapmaktadır. Böylelikle öğrenciler mezuniyet sonrası çalışmak istedikleri alanda intern eğitimini gerçekleştirmiş olmaktadır.

Çalışmada bu yaklaşımın olumlu olduğu görülmekle birlikte yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Çünkü öğrencilerin intern eğitiminde tek bir klinik alanla sınırlı kalmayıp rotasyon şeklinde farklı kliniklerde uygulama yapmak istemeleri, onları mesleğe hazırlamada daha yararlı olacağı şeklinde yorumlanmıştır.

Öğrencilerin N-İPDÖ'nin "hasta ve yakınları ile iletişim" alt boyutuna verilen puanın en yüksek olduğu belirlenmiştir. Kaphagawani ve Useh (2013), öğrencilere ders ve laboratuvarında öğrendiklerini yeterli bir klinik çevrede uygulama fırsatı verildiğinde iletişim yönlerinin geliştiğini bildirmişlerdir (21). Üç maddeden oluşan "hasta ve yakınları ile iletişim" alt boyutunda, klinik uygulamalarda yaşanan etik sorunların farkına varma yeterliği ile ilgili bir madde bulunmaktadır. Bu madde öğrencilerin en yüksek puan verdikleri maddelerin başında gelmektedir. İtern programının öğrencilere böylesi bir yeterlik ve farkındalık sağlamış olması sevindiricidir. Tural Büyük ve ark. (2014) yaptıkları çalışmada, hemşirelikte intern uygulama dersinin öğrencilerin bilgi ve becerilerini artırdığını, özgüven ve iletişim becerilerini geliştirdiğini saptamışlardır (2). Sabancıoğulları ve ark. (2012) yaptığı çalışmada da benzer şekilde intern uygulamasının klinik uygulamalarda etik sorunları farkına varma becerisini geliştirdiğini saptamışlardır (6). Baykara ve ark. (2014) vaka analizleri ile öğrencilerin etik problemlere ilişkin farkındalıklarının artırılabilirliğini bildirmişlerdir (22). Bu çalışmayla intern programının öğrencilerde etik farkındalığı artırabildiğine ilişkin literatüre olumlu bir katkı sağlanmaktadır.

Çalışmada öğrenciler intern uygulaması ile ilgili olarak ikinci sırada "mesleki gelişim" ve üçüncü sırada "bireysel gelişim" alt boyutlarına ilişkin olumlu geri bildirimlerini belirtmişlerdir. Türkiye'de intern hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, öğrencilerin intern uygulamasını mesleki gelişim açısından yararlı bulduklarını, öğrencilerin el becerileri, bilgileri ve mesleğe olan sevgilerinin arttığı ve bireysel gelişim açısından kendilerine olan güvenlerinin ve sorumluluk duygularının geliştiği belirlenmiştir (11). Literatürdeki diğer çalışmalar da benzer şekilde intern uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin mesleki ve bireysel gelişimini desteklediğini göstermektedir (3, 13).

Çalışmada öğrenciler intern uygulamalarına ilişkin dördüncü sırada belirlenen yeterliğin "Rehberlik/Danışmanlık" alt boyutu olduğu belirlenmiştir. Bu alt boyutu oluşturan dört madde klinik hemşirelerin, bir madde ise akademisyenlerin rehberliklerini değerlendirmektedir. Öğrencilerin "Rehberlik/Danışmanlık" alt boyutunda akademisyenlerin rehberliklerinin değerlendirildiği maddeye memnuniyetlerini belirtecek şekilde yüksek puan verdikleri görülmektedir. Öğrenciler tercih ettikleri anabilim dalının intern uygulamasını ilgili alanın uzman öğretim elemanları ile gerçekleştirmişlerdir. Alanda uzman öğretim elemanı ile uygulama yapmanın, öğrencilerin akademisyen desteğine ilişkin

memnuniyetini destekleyen bir boyut olduğu söylenebilir. Ülkemizde yapılan araştırmalarda, öğrencilerin öğretim elemanlarından teorik bilgi ve uygulama becerisi ile ilgili daha fazla danışmanlık almak istedikleri (6) ve "Akademik kadronun öğrenci ile daha fazla ilgilenmesini, yaşadıkları sorunlara çözüm bulmalarını" (18) istedikleri saptanmıştır. Bu sonuçlar İran'da yapılan kalitatif araştırmaların temalarında da belirlenmiştir (8, 23). Çalışmalarda öğrencilerin, öğretim elemanlarından beklentilerinin genel olarak, anlayışlı ve adaletli davranma, etkili ve yargılayıcı olmayan iletişim kurma ve değerlendirme yaparken objektif olmaları yönünde olduğu saptanmıştır (6, 11). Bu talep kuramsal bakış açısıyla "bakım veren öğretim elemanı" olarak tanımlanmakta ve desteklenmektedir (24).

Çalışmamızda "programın genel özellikleri" alt boyutu beşinci sırada yer almaktadır. Bu alt boyut, çalışmada en düşük puan alan iki alt boyuttan biri olmasına rağmen öğrencilerin programın genel özelliklerini olumlu yönde değerlendirdikleri söylenebilir. Aynı ölçeğin kullanıldığı bazı çalışmalarda bu alt boyutun puanı çalışma sonucumuzdan daha düşük çıkmıştır (11, 14). Bu çalışmalardan Bahçecioğlu & Turan (2020)'in yaptığı çalışmada en düşük ortalama puanın, bu alt boyuttan alındığı saptanmıştır (11). İntern uygulama programının yeterliğini artırmak için programın genel özellikleri alt boyutunu oluşturan programın süresi, programın değerlendirme yöntemleri ve değerlendirme kriterleri ile programın uygulaması için uygun klinik alan seçimi gibi faktörlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Çalışmamızda "uygulama alanının özellikleri" alt boyutu, ölçeğin diğer alt boyutları arasında en düşük puanı almıştır. Başka bir çalışmada da, öğrencilerin "uygulama alanının özellikleri" alt boyut ortalama puanının diğer alt boyutlara göre daha düşük olduğu saptanmıştır (14). Bu bulgu klinik uygulama alanlarının intern öğrencilerin beklentilerini karşılamadığını düşündürmektedir. Tural Büyük ve ark. (2014) hemşirelerle yaptıkları çalışmada da hemşirelerin büyük çoğunluğu intern öğrencilere uygun fiziksel koşulların sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir (2). Klinik öğretim kapsamında intern uygulamasında yeterlik sağlanabilmesi için gerekli koşullardan birisi de uygun klinik ortamın sağlanmasıdır. Hemşirelikte intern eğitiminin değerlendirildiği bir sistematik derleme sonucunda da öğrenci eğitiminin güçlendirilmesi açısından uygun fiziksel koşulların sağlanması gerektiğine dikkat çekilmiştir (20). Kliniklerde uygun fizik ortam sağlanması için fakülte-hastane iş birliği sağlanması gerektiği, bu iş birliğinin karşılıklı protokollerle garantiye alınması gerektiği düşünülmektedir.

İntern uygulama dersi alan öğrencilerin cinsiyetlerine göre N-İPDÖ toplam puan ve alt boyut puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Çalışma sonucu, intern uygulama dersi değer-

lendirmesinin cinsiyete göre farklılık göstermediği şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel olarak intern uygulama programından memnun oldukları ve programı yeterli buldukları saptanmıştır. İntern uygulamasının en çok hasta ve yakınları ile iletişimi geliştirdiği, uygulama alanı özelliklerinin ise en olumsuz bulunan alan olduğu saptanmıştır. Çalışma sonuçları doğrultusunda intern uygulama programının yeterliğini artırmak için klinik uygulama alanlarının fiziki koşullarının iyileştirilmesi, okul-klinik iş birliklerinin güçlendirilmesi, mezuniyet öncesi öğrencilerin mesleki becerilerini artırmak için de klinikler arası rotasyon yapılması önerilmektedir. Bununla birlikte gelecekteki araştırmalarda farklı eğitim modellerine sahip hemşirelik fakültelerinde uygulanan intern eğitim programları geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olan Nightingale İntern Programı Değerlendirme Ölçeği ile değerlendirilebilir.

Çıkar çatışması: Yok

Yazar katkıları:

Fikir/Kavram: A.İ.D., İ.B., N.Y., A.A., S.S., E.K., F.A., K.B.;

Tasarım: A.İ.D., İ.B., N.Y., A.A., S.S., E.K., F.A., K.B.;

Veri toplama-İşleme: İ.B., N.Y., A.A., S.S., E.K., F.A., K.B.;

İstatistik analiz ve yorum: A.A., F.A., K.B.;

Literatür Taraması: İ.B., N.Y., A.A., S.S., E.K., F.A., K.B.;

Yazım: E.K., F.A., K.B., İ.B.;

Eleştirel inceleme: A.İ.D

Teşekkür: Araştırmaya gönüllü olarak katılarak intern programı uygulamasının değerlendirilmesine fırsat sağlayan tüm öğrencilere teşekkür ederiz. Ayrıca kullanılan uygulama alanlarında çalışan tüm hemşirelere, klinik öğrenme çevrelerine olan katkı ve destekleri için çok teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

1. Esmaeili M, Cheraghi MA, Salsali M, Ghiyasvandian S. Nursing students' expectations regarding effective clinical education: a qualitative study. *International Journal of Nursing Practice*. 2014;20(5):460-7.
2. Tural B, Rızalar S, Çetin A, Sezgin S. Opinions and suggestions of nurses about internship. *Balıkesir Health Sciences Journal*. 2014;3(3):135-40.
3. Arguvanlı S, Özkan B. Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliği intern uygulamasına ilişkin görüşleri. *Journal of Psychiatric Nursing*. 2016;7(1):13-7.
4. Hotun Şahin N, Can G, Eşkin Bacaksız F, Kaya H, Şenyuva E, Balcı S, ve ark. Nightingale intern programı değerlendirme ölçeği'nin (N-İPDÖ) geliştirilmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2016;24(3):143-53.
5. Doğu Ö, Güler DS. Klinisyen hemşirelerin intörlük uygulaması hakkındaki görüşleri. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2016;6(2):79-82.
6. Sabancıoğulları S, Doğan S, Kelleci M, Avcı D. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin internlik programına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*. 2012;5(1):16-22.
7. Waweru LW, Mapesa OJ, Elijah N. Factors hindering Integration of theory Into practice by bachelor of science in nursing students at Thika Level Five Hospital, Kenya. *Amarjeet Kaur Sandhu*. 2016;8(4):4099.
8. Baraz S, Memarian R, Vanaki Z. Learning challenges of nursing students in clinical environments: A qualitative study in Iran. *Journal of Education and Health Promotion*. 2015;4(52):1-9.
9. Khishigdelger L. Real life experience of nursing students at the clinical practice. *Amarjeet Kaur Sandhu*. 2016;8(4):424.
10. Sun F-K, Long A, Tseng YS, Huang H-M, You J-H, Chiang C-Y. Undergraduate student nurses' lived experiences of anxiety during their first clinical practicum: A phenomenological study. *Nurse Education Today*. 2016;37:21-6.
11. Bahçecioğlu Turan G, Tan M, Dayapoğlu N. Hemşirelik öğrencilerinin ve klinik hemşirelerin intörn uygulamasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2017;20(3):170-9.
12. Ateş N, Güçlüel Y, Pirecioğlu M, Güngörmüş E, Yıldırım A. İntörn klinik uygulama programına yönelik intörn hemşire, rehber hemşire ve klinik sorumlu hemşiresinin görüş ve önerileri. *Turkish Journal of Research & Development in Nursing*. 2017;19(3).
13. Erdoğan Z, Eyüboğlu G, Ay A, Göçmen Baykara Z, Bulut H, Güler Demir S. İntörlük uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin kişisel ve mesleki benlik bağdaşım düzeyleri ile profesyonellik tutumları üzerine etkisi. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;5(2):25-37.
14. Ayaz Alkaya S, Yaman Sözbir Ş, Bayrak Kahraman B. The effect of nursing internship program on burnout and professional commitment. *Nurse Education Today*. 2018;68:19-22.
15. Heidari MR, Norouzadeh R. Nursing students' perspectives on clinical education. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*. 2015;3(1):39.
16. Gustafsson M, Engström AK, Ohlsson U, Sundler AJ, Bisholt B. Nurse teacher models in clinical education from the perspective of student nurses—A mixed method study. *Nurse Education Today*. 2015;35(12):1289-94.
17. Magnani D, Di Lorenzo R, Bari A, Pozzi S, Del Giovane C, Ferri P. The undergraduate nursing student evaluation of clinical learning environment: an Italian survey. *Professioni Infermieristiche*. 2014;67(1).
18. Tarsuslu B, Cincioğlu E, Durat G, Çiğdem Ş, Özdemir K, Akduran F. Bir sağlık bilimleri fakültesi intörn programının öğrenciler, hemşireler ve ebeler tarafından değerlendirilmesi. *Journal of Innovative Healthcare Practices*. 2020;1(1):14-21.

19. Gökalp K, Durmaz H, Orak OS. Hemşirelerin gözüyle intörn hemşire. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2018;7(3):80-5.
20. Kaplan A, Alan H. Hemşirelikte intörlük eğitiminin değerlendirilmesi: Sistemik derleme. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2021;8(2):273-83.
21. Kaphagawani NC, Useh U. Analysis of nursing students learning experiences in clinical practice: Literature review. Studies on Ethno-Medicine. 2013;7(3):181-5.
22. Baykara ZG, Çalışkan N, Karadağ A. Effect of the case analysis method on nursing students' assessment skills of ethical problems Vaka analiz yönteminin hemşirelik öğrencilerinin etik sorun değerlendirme becerilerine etkisi. Journal of Human Sciences. 2014;11(1):236-55.
23. Jamshidi N, Molazem Z, Sharif F, Torabizadeh C, Najafi Kalyani M. The challenges of nursing students in the clinical learning environment: A qualitative study. The Scientific World Journal. 2016;1-7.
24. Li J, Zhou L, Zhu D, Hu C, Zhang X, Xu Y. Chinese version of the nursing students' perception of instructor caring (C-NSPIC): Assessment of reliability and validity. Nurse Education Today. 2013;33(12):1482-9.